

Öflugt samstarf við sveitarfélög

Kjölur er stéttarfélag starfsmanna í almannapjónustu. Félagið varð til við sameiningu sex félaga fyrir tólf árum og segir Arna Jakobína Björnsdóttir, formaður félagsins, sameininguna hafa skilað öflugri og betri þjónustu við félagsmenn. Þá hefur þjálfun og fræðsla til trúnaðarmanna orðið markvissari og þeir eflst í starfi. Félagsmenn Kjalar hafa góðan aðgang að orlofsíbúðum og -húsum.

„Kjölur er fyrst og fremst stéttarfélag starfsmanna sveitarfélaga og fer með samningsumboð fyrir flestar starfsstéttir. Kjölur ætti því að vera fyrsta val þeirra sem ráða sig til starfa hjá sveitarfélögunum,“ segir Arna Jakobína Björnsdóttir, formaður Kjalar.

„Kjölur er aðildarfélag að BSRB og lýtur lögum um kjarasamninga opinberra starfsmanna, samkvæmt þeim er ekki jafn ríkur verkfallsréttur. Við þurfum að gera verkfallsskrá yfir það hvernig manna á öryggi meðan á verkfalli stendur í opinberri þjónustu, við hvert sveitarfélag fyrir sig og ríkið. Við gerum kjarasamninga við Samband íslenskra sveitarfélaga fyrir hönd þeirra sveitarfélaga þar sem við erum með félagsmenn en þau spanna svæðið allt frá Borgarnesi og norður um til Akureyrar. Þá erum við með heilbrigðisstofnanirnar á þessu svæði undir okkar hatti og einnig starfsmenn bæði hjá sjálfseignarstofnunum, framhaldsskólum, Hjallastefnu og Norðurorku hf. sem er í meirihlutaeigu Akureyrarbæjar. Stærsti hópur félagsmanna okkar eru starfsmenn sveitarfélaga, 75% konur og 25% karlar.“

Fjöldi orlofshúsa og styrkir

Við sameiningu félaganna sex á sínum tíma varð til ríkulegt safn orlofshúsa og íbúða. Félagsmenn Kjalar eiga því greiðan aðgang að

Stjórn Kjalar. Frá vinstri Hólmfríður Guðlaug Jónsdóttir, Hulda Magnúsdóttir, Kristín Sigurðardóttir, Ingunn Jóhannesdóttir. Sitjandi frá vinstri: Árni Egilsson, Arna Jakobína Björnsdóttir og Bára Garðarsdóttir. Á myndina vantar Harald Tryggvason og Jórinni Guðsteinsdóttur. MYND/AUÐUNN NIELSSON

sumarhúsum og er aðalsmerki orlofshúsa og -íbúða Kjalar fyrsta flokks umgengni. Þá telur félagið brýnt að möguleikar félagsmanna til menntunar endurspegli þarfir þeirra og að félagsmenn þekki þá

námskosti sem í boði eru. Félagið stuðlar að tækifærum til menntunar fyrir sem flesta og styrkir til náms.

„Við erum með mjög öflugan fræðslusjóð á okkar snærum sem

notaður er til að styrkja einstaklinga til frekari menntunar,“ útskýrir Arna Jakobína en félagið styrkir allt framhaldsskólanám og háskólanám félagsmanna.

„Hámarksstyrkur er frá 120 til

240 þúsund króna á hverjum tveimur árum og er allt styrkt að fullu sem er innan þessarar upphæðar. Síðast en ekki síst styrkjum við sveitarfélögin sjálf og stofnanir ríkisins okkar megin, meðal annars til að mæta kostnaði vegna uppbyggingar á innanhússfræðslu eða fræðsluverkefna. Til að mynda er í gangi samstarfsverkefni Kjalar og Akureyrarbæjar, námsleiðin Þróttur, sem ætluð er starfsmönnum íþróttamannvirkja og verkefnið Ráðgjafi að láni hjá nokkrum stofnunum og sveitarfélögum.“

Símenntun og efling í starfi

Starf félagsins teygir sig víða en félagið er í samstarfi við símenntunarstöðvar og Fræðslusetrið Starfsmennt. Mikil áhersla er lögð á símenntun og eflingu starfsmanna í starfi. Að sögn Jakobínu eru félagsmenn aldrei of oft minntir á mikilvægi þess að fylgjast með og nýta sér þau réttindi sem ávinnast með félagsaðild. Þá er Kjölur aðili að Styrktarsjóði BSRB, sem greiðir meðal annars bætur í veikindatilfellum þegar réttur tæmist hjá vinnuveitanda og ýmsa forvarnarstyrki svo sem til líkamsræktar og fæðingarstyrk.

„Það er mikilvægt að sækja sér menntun og tryggja sig á vinnumarkaði. Samstarfið við sveitarfélögin viljum við efla enn frekar svo það skili sér inn á vinnustaðina,“ segir Arna Jakobína.

Markmiðið að efla hag alþýðunnar

Saga verkalyðshreyfingar á Íslandi telur rúmlega hundrað ár og hefur Alþýðusamband Íslands leikið þar lykilhlutverk. Félagsmönnum ASÍ hefur tekist að hafa mikil áhrif, ekki aðeins á eigin kjör og réttindi, heldur á samfélagið í heild.

Alþýðusamband Íslands var stofnað árið 1916 í þeim tilgangi að auðvelda baráttu verkamanna fyrir bættum kjörum. Hálfu ári fyrr, á fundi hjá Verkamannafélaginu Dagsbrún þann 28. október 1915, var sú tillaga borin upp að samband kæmist á á milli Dagsbrúnarfélagsins, Hásetafélagsins, Verkakvennafélagsins, Prentarafélagsins og Bókbindarafélagsins. Stuttu síðar, eða þann 12. mars 1916, var stofnfundur Alþýðusambands Íslands haldinn í Báruhúsinu í Reykjavík.

Fundarmenn voru tuttugu og komu frá sjö félögum, en Verkamannafélagið Hlíf í Hafnarfirði og Hásetafélag Hafnarfjarðar höfðu bæst í hópinn, og voru meðlimir hinna sjö félaga um fimmtán hundruð.

Árið 1930 voru félög ASÍ orðin 36, 28 almenn verkalyðsfélög, tvö iðnfélög og sex jafnaðarmannafélög. Félagar voru að nálgast sexþúsund. Á hálfri aldar afmæli sambandsins, 1966, voru meðlimir ASÍ orðnir 35 þúsund í 150 félögum. Þrjátíu árum síðar, eða 1996, voru félagar að nálgast sjóttíu þúsund í 236 félögum. Síðan þá hefur mikið gerst í skipulagsmálum innan ASÍ. Félög hafa verið að sameinast á sama tíma og félagsmönnum hefur fjölgað. Í dag eru þeir yfir 75 þúsund í tæplega hundrað félögum og deildum.

Samstaðan skilaði sér

Fyrstu íslensku verkalyðsfélögin urðu til á tímum mikilla breytinga í atvinnulífi þjóðarinnar. Á skömmum tíma var Ísland að breytast úr bændasamfélagi í nútíma þjóðfélag, fjölmenn stétt verkamanna varð til og sjávar-

Eftir að verkafólk fór að standa saman um kröfurnar í skipulögðum fjöldasamtökum var ekki lengur hægt að hunsa vilja þess. Menn sáu að því stærri og samstilltari sem hópurinn yrði, því meiri áhrif gæti hann haft. MYND/DANIEL

útvegur var að verða helsti atvinnuvegur þjóðarinnar.

Eftir að verkafólk fór að standa saman um kröfurnar í skipulögðum fjöldasamtökum var ekki lengur hægt að hunsa vilja þess. Framfarirnar urðu örvar og staða almennings styrktist. Menn sáu að bætt kjör voru beint framhald af

samstöðu og markvissri baráttu. Um leið skildu menn að því stærri og samstilltari sem hópurinn yrði, því meiri áhrif gæti hann haft.

Allt verkafólk sameinað

Stéttabaráttan var pólitísk og til að ná sem mestum árangri þótti nauðsynlegt að sambandið væri

Mikilvægir áfangar

- 1906** Verkamannafélagið Dagsbrún stofnað – Fyrstu verkalyðsfélögin stofnuð um þetta leyti
- 1916** ASÍ stofnað
- 1936** Lög um almannatryggingar
- 1942** ASÍ verður verkalyðsfélag
- 1943** Réttur til orlofs
- 1957** Jafnrétti bundið í lög
- 1969** Lífeyrissjóðir stofnaðir fyrir alla launamenn

um leið stjórnmalaflokkur. Þannig voru ASÍ og Alþýðuflokkurinn árum saman undir einni stjórn og innan Alþýðusambandsins voru jafnt verkalyðsfélög sem pólitísk jafnaðarmannafélög.

Árið 1940 var lögum ASÍ breytt og flokkurinn skilinn frá til að mynda breiða samstöðu vinnandi manna hvar í flokki sem þeir stæðu. Öll Alþýðuflokksfélög gengu úr ASÍ sem varð eingöngu verkalyðssamband. Gengu þá fjölmörg verkalyðsfélög til liðs við sambandið og á næsta sambandsþingi árið 1942 var allt íslenskt verkafólk sameinað í stærstu heildarsamtökum sem mynduð höfðu verið á íslenskum vinnumarkaði.

Mikil áhrif á samfélagið

Félagsmönnum ASÍ hefur tekist að hafa mikil áhrif, ekki aðeins á eigin kjör og réttindi, heldur á samfélagið í heild. Fjölmörg þeirra

réttinda sem vinnandi fólki þykja sjálfsögð í dag þurfti mikla baráttu og oft fórnir til að fá samþykkt. Það á við um samningsrétt, uppsagnarfrest, fæðingarorlof, vinnuvernd, orlofsrétt og margt fleira. Uppbygging velferðarkerfisins hefur verið stórt verkefni sem ASÍ hefur tekið mikinn þátt í. Fyrstu lögin um almannatryggingar voru sett 1936 eftir margra ára þref á þingi. Réttinn til orlofs fékk íslenskt verkafólk 1943, eftir að frumvarp þess efnis hafði legið fyrir Alþingi árum saman.

Í kjarasamningi ASÍ og VSÍ 1969 var kveðið á um að stofnaðir skyldu lífeyrissjóðir á félagslegum grundvelli fyrir alla launamenn innan Alþýðusambandsins. Nýr samningur var gerður um sjóðina 1995 þar sem grunnstöðirnar þrjár voru áréttar; samtrygging, skylduaðild og sjóðssöfnun.

Enn sömu markmið

Konur voru fjórðungur stofnfélaga í ASÍ og þær höfðu sitt að segja. Jafnrétti kynjanna varð eitt af stóru markmiðunum í starfinu. Í upphafi gekk baráttan út á það að sérstakir kvennataxtar yrðu afnumdir. Síðar átti ASÍ stóran þátt í því að knýja í gegn samþykkt Alþingis á alþjóðasamþykktum um launajafnrétti árið 1957 þannig að Ísland varð fyrst Norðurlandanna til að binda jafnrétti í lög.

Þótt þjóðfélagið sé gjörbreytt hafa markmið Alþýðusambandsins ekkert breyst frá fyrsta fundinum í Báruhúsinu. Enn í dag eru þau einfaldlega að efla og bæta hag alþýðunnar.

Heimild: Alþýðusamband Íslands - asi.is